

Kader schrijnende situaties voor gepensioneerde ambulance-medewerkers die een AOW-gat hebben.

9 april 2019

Inleiding:

Een beperkt aantal deelnemers van de pensioenregeling voor de ambulancesector is vervroegd met pensioen gegaan en heeft niet kunnen inspelen op het verhogen van de leeftijd waarop de AOW ingaat. Daardoor krijgen zij te maken met een AOW-gat, wat zou kunnen leiden tot financieel schrijnende situaties. Vakbonden en werkgevers zijn overeengekomen om voor deze groep een hardheidsclausule op te nemen in de cao. De oud-werkgever zal, voor zover fiscaal mogelijk, een compensatie bieden voor dit AOW-gat.

Dit kader geeft weer hoe deze hardheidsclausule ingevuld wordt. Eerst geven we kort de voorgestelde procedure en de kern van de toets weer. In het tweede deel geven we een preciezere uitwerking van de toetsen. Deel drie bevat achtergrond en de redenen voor gemaakte keuzes.

In dit document geven we eerst de kern van de hardheidsclausule, vervolgens een uitwerking van de toetsen. In het derde deel staan de achtergronden en overwegingen om te komen tot dit kader.

1. Kern van de clausule

Procedure

Er is een onafhankelijke commissie die de aanvragen behandelt. Deze bestaat minimaal uit een medewerker van het Nibud en een onafhankelijk pensioendeskundige.

De deelnemer doet een beroep op de hardheidsclausule door een aanvraag te doen bij de ex-werkgever. De werkgever heeft vervolgens de plicht de medewerker binnen twee weken door te verwijzen naar de commissie voor het indienen van de volledige aanvraag.

De commissie behandelt de aanvraag binnen vier weken na indiening van de volledige aanvraag en geeft het resultaat door aan de ex-werkgever en de deelnemer.

De deelnemer levert de volgende documenten aan bij de commissie:

- een zo recent mogelijke belastingaangifte van hem/haarzelf + fiscale partner;
- een opgave van zijn huishoudsituatie (alleenstaand, alleenstaand met thuiswonende kinderen, paar zonder thuiswonende kinderen, paar met thuiswonende kinderen);
- het bedrag van zijn maandelijkse woonlasten (huur of hypotheek);
- mogelijke andere omstandigheden die van negatieve invloed zijn op de financiële situatie van de deelnemer.

Bij dit kader wordt een aanvraagprocedure ingericht, rekening houdend met privacybescherming.

Wie komt in aanmerking voor compensatie?

Als basis hanteren we dat het huishouden van de deelnemer tijdens de periode van het AOW-gat zijn financiële tekort niet kan financieren uit vermogen of via een lening. Dat betekent dat we een toets doen op het vermogen en op de leencapaciteit (inkomsten/uitgaven) van het huishouden.

Hoe hoog is de compensatie?

Deze bedraagt gedurende de periode van het AOW-gat het netto verschil tussen het besteedbaar inkomen van het huishouden en het inkomen waarbij er leencapaciteit ontstaat. Als de (ex)werkgever de compensatie vergoedt is de kans reëel, dat de belastingdienst de compensatie ziet als (uitgesteld) loon en mogelijk als RVU. Dan is brutering van toepassing. Dit wordt nog door een fiscalist beoordeeld.

2. Uitwerking van de toetsen

Vermogenstoets

Huishoudens met een box-3-vermogen boven 65.142 (zonder fiscaal partner) of 84.662 euro (met fiscaal partner) komen niet in aanmerking voor de compensatie.

Inkomens- en uitgaventoets:

We doen de toets aan de hand van de Gedragscode Leennormen die De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) en de Vereniging van Financieringsondernemingen in Nederland (VFN) hebben opgesteld. Het doel hiervan is overkreditering tegen te gaan. De leennormen zijn mede gebaseerd op de minimum voorbeeldbegrotingen van het Nibud.

De uitgavennorm is een bedrag dat minimaal beschikbaar moet blijven om andere uitgaven te kunnen doen. Voor elk huishoudtype zijn basisnormen gespecificeerd. Dit zijn de minimale bedragen voor een huishouden met een minimuminkomen.

In de tabel staan de basisnormen die gelden vanaf 1 juni 2018.

	Basisnorm excl. toeslagen
Alleenstaand	803
Alleenstaand met kinderen	903
Gehuwd/samenwonend	1257
Gehuwd/samenwonend met kinderen	1246

De normen voor 2019 worden in de loop van het jaar bekend gemaakt.

Voor dit kader zal het netto inkomen gebruikt worden, exclusief toeslagen of belastingteruggave. Dat houdt in dat we er van uitgaan dat het huishouden eventuele toeslagen waar het recht op heeft daadwerkelijk ontvangt.

Om de uitgavennorm van een individueel huishouden te berekenen tellen we bij de basisnormen uit de tabel de volgende zaken op:

- de werkelijke woonlasten van het huishouden;
- 15% van het extra inkomen boven het minimuminkomen.
- eventueel andere specifieke, noodzakelijke uitgaven

Voor huishoudens met een eigen woning worden de netto woonlasten als volgt berekend: Bij (gezamenlijke) inkomens vanaf twee keer modaal, mag gerekend worden met een belastingvoordeel van 30% op de bruto hypotheeklasten. De netto woonlasten zijn dus 70% van de bruto hypotheeklasten.

Bij de lagere inkomens mag worden uitgegaan van een belastingvoordeel van 25% op de bruto hypotheeklasten. De netto woonlasten zijn dan dus 75% van de bruto hypotheeklasten.

De uitgavennorm is daarmee gelijk aan:

$0,15 * (\text{netto inkomen} - \text{basisnorm} - \text{basishuur}^1) + \text{basisnorm} + \text{werkelijke woonlasten} + \text{eventueel andere specifieke noodzakelijke uitgaven}$

¹ De basishuur is het minimale bedrag dat huishoudens zelf moeten betalen aan huur bij maximale huursubsidie. Deze bedraagt 229 euro in 2019.

Bij het berekenen van de uitgavennorm gaan we uit van het oorspronkelijke inkomen (zonder AOW-gat), omdat die het meest recht doet aan het gebruikelijke uitgavenpatroon van een huishouden.

Voor het berekenen van de compensatie is het feitelijke inkomen ten tijde van het AOW-gat van belang.

De compensatie is dus:

(Netto) Compensatie = uitgavennorm o.b.v. oude inkomen -/- feitelijk netto inkomen

Voorbeeld:

Frank is alleenstaand en had een bruto inkomen van 30.000 euro voor zijn 65e. Door het AOW-gat daalt zijn inkomen naar bruto 14.541 euro.

Zijn netto inkomen (excl. vakantiegeld) was daarmee 1.737 euro per maand, en dat daalt naar 974 euro.

Hij betaalt per maand 500 euro aan bruto hypotheeklasten.

Hij heeft geen andere specifieke uitgaven.

Zijn vermogen ligt onder de box-3 grens, dus hij voldoet aan de vermogenstoets.

De uitgavennorm op basis van zijn oude inkomen is:

$15\% * (1737 - 803 - 229) + 803 + 75\% * 500 = 106 + 803 + 375 = 1283$ euro.

De compensatie bedraagt het verschil tussen de uitgavennorm en zijn huidige inkomen:

$1283 - 974$ euro = 309 euro netto per maand.

3. Achtergrond bij het kader

Criteria

Bij het opstellen van het kader hebben we rekening gehouden met de volgende criteria:

- De ondersteuning moet gericht zijn op de personen die zonder de ondersteuning geen adequaat inkomen hebben.
- De aanvraag voor de ondersteuning moet zonder veel administratieve rompslomp gedaan kunnen worden.
- Het kader moet antwoord geven op verreweg de meeste gevallen, maar ruimte laten voor individuele afwegingen.
- Het kader moet jaarlijks worden aangepast aan veranderde tarieven e.d., maar het raamwerk zou niet jaarlijks veranderd hoeven te worden.

Duur van de regeling

De tekst in de CAO stelt dat (ex)medewerkers die voor 1 augustus 2012 met FLO zijn gegaan, niet hebben kunnen inspelen op het AOW-gat. Het ligt dan ook voor de hand om de compensatie alleen aan te bieden aan (ex)medewerkers die voor 1 augustus 2012 met FLO zijn gegaan.

Deelnemers kunnen vanaf leeftijd 55 met FLO gaan. De FLO-periode duurt 7 jaar. Het is mogelijk de ingang van de FLO uit te stellen. Om de FLO periode te kunnen laten aansluiten aan de oorspronkelijke AOW-leeftijd van 65 jaar zou een medewerker met leeftijd 58 met FLO moeten zijn gegaan.

De compensatieperiode betreft de periode vanaf leeftijd 65 (de oorspronkelijke AOW-datum) tot de nieuwe AOW-leeftijd (momenteel 67 jaar en 3 maanden).

Leeftijd bij ingang FLO	Wanneer 65?	Wanneer AOW
31 juli 2012		
55	31 juli 2022	31 oktober 2024
56	31 juli 2021	31 oktober 2023
57	31 juli 2020	31 oktober 2022
58	31 juli 2019	31 juli 2021

Op basis van bovenstaande tabel eindigt de toegang tot de compensatieregeling op 31 juli 2022, omdat er vanaf 31 juli 2022 geen (ex)medewerkers meer kunnen zijn die voor of op 31 juli 2012 met FLO zijn gegaan.

Financiële mogelijkheden huishoudens

Het kader gaat hier om de ondersteuning van huishoudens die te maken hebben met een tijdelijk tekort. Dit tekort duurt vanaf dat mensen 65 jaar worden tot het moment dat de AOW ingaat.

Tijdelijke tekorten kunnen mensen in principe oplossen door een verzekering af te sluiten, spaargeld te gebruiken of geld te lenen.

We gaan er van uit dat het niet (meer) mogelijk is om een verzekering hier tegen af te sluiten. Daarom gaan we er van uit dat de ondersteuning plaats vindt voor:

1. huishoudens
2. die niet voldoende spaargeld hebben en
3. die het bedrag niet kunnen lenen.

Partnerbegrip

Het gaat hier dus om huishoudens: wanneer een eventueel aanwezige partner voldoende inkomen heeft, is ondersteuning niet nodig. Bij de toets is de situatie van de partner dus van belang. Omdat we werken met de belastingaangifte wordt gewerkt met fiscaal partner als partnerbegrip.

Vermogen

We stellen voor om met een vermogensgrens te werken. Boven een bepaald vermogen is de ondersteuning niet nodig. Als doelvermogen houden we aan dat men tijdens de periode niet door de grens voor box-3 zakt.

Het gaat om vermogensbestanddelen die redelijk eenvoudig in geld zijn om te zetten, niet om bijvoorbeeld de overwaarde van de eigen woning.

Voordeel van deze grens is dat een dergelijke vermogenspositie op het belastingformulier is terug te vinden.

Welk vermogen bij aanvang van de regeling dient dan vrijgesteld te blijven?

Op dit moment gaat de AOW leeftijd naar 67 jaar en 3 maanden. De AOW-leeftijd was ten tijde van het vormgeven (in 2005) van de FLO-overgangsregeling 65 jaar. De maximale duur van het AOW-gat is momenteel dus 2 jaar en 3 maanden. Zie bovenstaande tabel.

Het vermogen in box 3 dat vrijgesteld blijft is daarmee maximaal 2,25 x het jaarbedrag van de AOW, d.w.z. 2,25 x 15.459 euro (alleenstaande) of 2,25 x 10.641 euro (paren). Als vermogensgrens stellen we daarom voor de box-3-grens + de maximale bijdrage. De vermogensgrenzen zijn daarmee voor 2019: 30.360 + 34.782 voor iemand zonder fiscaal partner en 60.720 + 23.942 voor iemand met fiscaal partner.

Inkomsten en uitgaven

We sluiten hierbij aan bij de normen die verstrekkers van consumptief krediet hanteren bij het uitlenen van geld.

Deze normering houdt rekening met de huishoudsituatie, het inkomen en de woonlasten. Voor vier gezinssituaties (alleenstaand zonder kinderen, alleenstaand met kinderen, paar zonder kinderen, paar met kinderen) zijn bedragen gespecificeerd die het huishouden altijd tot zijn beschikking moet hebben. Deze bedragen zijn gebaseerd op het minimumpakket van het Nibud met daarop een opslag. Deze opslag is bedoeld om huishoudens enige ruimte te bieden om ook niet volledig onvermijdbare uitgaven te doen en om ruimte te bieden voor kleine individueel noodzakelijke goederen of diensten.

Boven op de algemene opslag komt een inkomensafhankelijke opslag. Daarmee wordt recht gedaan aan het feit dat huishoudens met hogere inkomens gewend zijn aan een hoger uitgavenpatroon. Voor huishoudens die 2x modaal verdienen zijn een auto en een vakantie bijvoorbeeld gebruikelijke uitgaven, waar ze over het algemeen niet van af willen zien bij het aangaan van een lening.

Als derde wordt rekening gehouden met de daadwerkelijke individuele woonlasten. Dit is immers een grote uitgavenpost die niet simpel en op korte termijn verlaagd kan worden.

Ruimte voor individuele afweging

Naast deze meer algemene noodzakelijke uitgaven kunnen huishoudens nog te maken met persoonlijk onvermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die niet iedereen heeft, maar die voor een individueel huishouden wel een noodzakelijk karakter hebben. Denk bijvoorbeeld aan extra medische kosten, de kosten van een groot gezin, het betalen van alimentatie, het

aflossen van schulden, etc. Het is lastig om daar een uitputtende lijst van op te stellen, maar dit soort persoonlijk onvermijdbare uitgaven kunnen wel het verschil maken tussen wel de eindjes aan elkaar knopen en dat niet te doen.

Kredietverstrekkers houden bijvoorbeeld bij hoeveel krediet er al verstrekt is aan dit huishouden. Dit doen zij automatisch via inzage bij het Bureau Kredietregistratie (BKR). Wij kunnen die toets niet zelf doen, en zullen dat dus moeten uitvragen.

Daarom is het belangrijk om de aanvragers de mogelijkheid te bieden om aan te geven of zij te maken hebben met dit soort persoonlijk onvermijdbare uitgaven, en deze mee te wegen bij de uiteindelijke beslissing over toekenning.

Daarom is het belangrijk dat de aanvragen individueel bekeken worden, en niet uit een standaardstelsel rollen.

Administratieve belasting

Om de administratieve belasting voor de deelnemer zo laag mogelijk te houden, beperkt de commissie zich tot de volgende documenten:

- een zo recent mogelijke belastingaangifte van hem/haarzelf + fiscale partner
- een opgave van zijn huishoudsituatie (alleenstaand, alleenstaand met thuiswonende kinderen, paar zonder thuiswonende kinderen, paar met thuiswonende kinderen)
- het bedrag van zijn maandelijkse woonlasten (huur of hypotheek)
- mogelijke andere omstandigheden die van negatieve invloed zijn op de financiële situatie van de deelnemer

De benodigde bruto-nettoberekening kunnen we als Nibud zelf doen.

Bij dit kader wordt een aanvraagprocedure ingericht, rekening houdend met privacybescherming.

Jaarlijkse aanpassing

Dit kader bevat een raamwerk om de toets te kunnen doen. Deze is afhankelijk van bedragen die jaarlijks aangepast dienen te worden.